

ואשה בגיל הפריון, מלבד איסור הסירוס שאינו אלא מדרבנן, תמנע ממנה כריתת השחלות את המצוה להביא ילדים, והגם שאינה מצווה בפריה ורביה, מ"מ שותפה היא בחיוב בעלה להביא ילדים לעולם, מלבד זאת ישנן נשים המוכנות להסתכן ובלבד שיהא להן פרי בטן. ובנידון זה עדיף שלא לערוך בדיקה גנטית, משום שגם אם יתברר לאשה שהיא נשאית, לא תכרות השחלות, ועדיף שלא תדע ומן השמים ירחמו. ואין זו רק דעת ההלכה, אלא גם דעת הרפואה, מחקרים שנערכו בנידון מוכיחים שאף בקרב נשאיות הגן מתפרצת המחלה בשל שנות הביוץ הרבות, והדרך הטובה ביותר למנוע המחלה או לדחותה, היא להרות, שע"י ההיריון וההנקה נדחה הביוץ והחשש למחלה, ועל כן יש להימנע מכריתת השחלות.

אשה שיש לה בן ובת, שבזה קיים בעלה מצות פריה ורביה, ויש במשפחתה את המחלה, ואם תיבדק ותמצא נשאית תצטרך לכרות השחלות, אף שחלה על בעלה מצוה מדברי קבלה של "ולערב אל תנח ירך", שצריך להשתדל ולהביא עוד בנים לעולם, אין בחיוב זה לכשעצמו להכניס את האשה בסכנה, גם אם אינה לפנינו, ומותר לה לכרות השחלות. אולם כיון שעל פי הרפואה כל כניסה להריון והנקה דוחות את המחלה עדיף להיכנס להריון מאשר לכרות השחלות.

יהי רצון שהרפואה תפתח ונדע יותר להימנע ולהינצל מסכנות, ויצילנו הקב"ה ממה שנדע וממה שלא נדע, ושומר פתאים ה'.

שגם סירוס אישה אסור מדאורייתא, אלא שבאיש האיסור הוא בלאו, באיסור לא תעשה, ואילו באשה יש רק איסור עשה מהכתוב "כי משחתם בהם מום במ", והביא מקור הדברים מתורת כהנים. ולפי זה אם יש איסור תורה בסירוס אשה, היא מותר לכרות השחלות רק בפיקוח נפש, כשהמחלה התפשטה, אולם כל עוד המחלה אינה לפנינו לא דוחים איסורי תורה, כדברי רבינו ירוחם שהזכרנו לעיל.

והלכה למעשה דן בשאלה מעין זו הגר"מ פיינשטיין זצ"ל בספרו אגרות משה (אבן העזר ח"ד סי' לד), באשה שאסור לה להיכנס להריון מחמת סכנה, והדרך היחידה למנוע ממנה להרות היא בקשירת החצוצרות (בשעתו היה ניתוח זה בלתי הפיך והיה בו משום סירוס, אך כיום ישנה אפשרות לקשירת חצוצרות זמנית, ופתיחת הקשר לאחר מכן, כך שאין בדבר משום סירוס), והביא שם את דעת הפוסקים שהאיסור מדרבנן, ובמקום צער גדול יש להתיר. אולם הביא את דברי הגר"א שיש איסור תורה בסירוס אשה, ולפי"ז יהא אסור לקשור החצוצרות משום סירוס. אולם להלכה כתב שכיון שגם לדעת הגאון תלוי הדבר במחלוקת בתורת כהנים, א"כ אפשר לסמוך בשעת הדחק על דעת יחיד המתיר איסור סירוס האשה. וא"כ בנידון דידן שיש כאן לא רק שאלה של צער האשה אלא גם סכנה ממשית, יש לסמוך על הנ"ל להתיר כריתת השחלות באשה גם לפני פרוץ המחלה. על כן, אשה לאחר גיל הפריון רשאית ואף רצוי שתיבדק בבדיקה הנ"ל, ואם אכן היא נושאת את הגן, שסיכוייה לבוא לידי סכנה גדולים, מותר לה לכרות השחלות משום פיקוח נפש.

סימן סו

האם חולי איידס רשאים להינשא והאם ביכלתם ללדת ילדים שאינם נגועים

האנושית, וגורם לתמותה. הווירוס מועבר מהנגועים בו לאחרים דרך קיום יחסים, הנקה, עירוני דם וכדומה. והציבור מוזהר מלהידבק במחלה.

מחלת האיידס שנתגלתה לפני חצי יובל שנים התפשטה והפכה למגפה בין לאומית. מקור המחלה באנשים החיים חיי הפקר, אצלם מתפתח וירוס הפוגע במערכת החיסון

קונדום המונע חדירת הזרע לאישה, ומונע סיכון, באם נשמרים היטב אין כל סיכון במגע זה. יחסי אישות בדרך זו אסורים באיסור חמור של הוצאת זרע לבטלה, והוא כמעשה ער ואונן שהוגדר המעשה "כרע בעיני ה'" וחיובו מיתה. בהיות שעל חיי נישואין שמתפרקים נאמר ש"מזבח מוריד עליו דמעות", והואיל ובכדי להתיר אישה לבעלה ולהשכין שלום בית מצאנו ששם ה' שנכתב במגילת סוטה נמחה, נשאלה שאלה בהלכה, והיא האם יש היתר לנשא איידס לחיות חיי אישות בכובעון כשאין כל דרך אחרת, בכדי לאפשר חיי נישואין ולמען שלום הבית. גדולי הפוסקים בזמננו נשאלו בענין זה, והובאו דבריהם בספר "מנחת אברהם" ששאל שאלה זו את רבו הגרש"ז אורבך זצ"ל ואת הגר"ש אלישיב שליט"א ופסקו שאין להתיר חיי אישות בשימוש בכובעון גם כשאין כל דרך אחרת, ועל כן אין עצה לנשא האיידס אלא להתגרש, או להשאר נשוי מבלי כל חיי אישות.

יש לציין ששאלה זו בהלכה תלויה במחלוקת האחרונים שנשאלו זה מכבר, אם במקום סיכון מותר להשתמש בכובעון בכדי להציל את שלום הבית, וגדולי האחרונים פסקו שאין להקל, ביניהם ה"שבט סופר" המהרש"ם ועוד. אולם יש מגדולי האחרונים שהקלו, האחיעזר שהוא מגדולי הפוסקים האחרונים, הורה למעשה באשה שאסור לה להסתכן בהריון והדרך היחידה לחיות חיי אישות היא בכובעון, שמותר, לפי שאין זה זרע לבטלה משום שהביאה היא כדי לקיים מצות עונה, והשימוש נעשה כדרך כל הארץ, ולא כמעשה ער ואונן שמוציא הזרע לחוץ. גם בעל האגרות משה הביא היתר זה, ורק מחומרת השאלה הגביל ההיתר בתנאי שיצטרפו עמו עוד פוסקים. וכן פסק הלכה למעשה בשאלה חמורה מעין זו בעל הציץ אליעזר. ויש לציין ששאלתי את השואל - הפרופ' אברהם אברהם בעל "משנת אברהם" - אם השאלה שהוצגה בפני הגרש"ז אורבך זצ"ל, היתה באופן כללי, ואמר ששאל לא על מקרה מסוים, אלא ככלל. גם הגר"י נויבירט, שנשאל על כך וכתב את תשובתו בנושא זה (הדברים הובאו בספר שהוצא לאור ע"י בית חולים שערי צדק), הביא את דעת המחמירים שלא להתיר שימוש בכובעון גם במקום סכנה, ואת הפסיקה שעליהם להתגרש, וכתב שיש

נתבקשתי במסגרת זו לברר, מה דינו של מי שהינו נשא האיידס בחיי הנישואין. האם מותר לו להינשא? ומה דינו כשהתברר לאחר נישואיו שהוא נשא איידס, האם יכול להמשיך לחיות עם אשתו, והאם מותר לו להביא ילדים לעולם, או שעליו להתגרש.

עם גילוי המחלה ותוצאותיה, הוגדרה המחלה כקטלנית ומסוכנת. המדע והרפואה מנסים למגר את המחלה, ואם כי טרם הצליחו למצוא לה רפואה, יש הצלחה ניכרת במניעת התדרדרות המחלה ובדרכים למניעת התפשטותה. עם התפשטות המחלה התעוררו שאלות הלכתיות ופסקו בהם, נבחן האם עקב התקדמות זו יש שינוי בפסיקה, ומה דינו של נשא האיידס בחיי הנישואין.

א. נישואין לחולה במחלת האיידס

היות והמחלה מסוכנת מאד ומועברת ביחסי אישות לאשתו של החולה ולילודים, אסור לנשא האיידס לשאת אשה, ככל חולה מסוכן המסכן אחרים. וכך שנינו ונפסק להלכה: "לא ישא אדם אשה ממשפחת מצורעין ולא ממשפחת נכפין" (אבן העזר סי' ב).

אם נתגלתה המחלה בהיותם נשואים, היות ובחיי אישות יכולים להעביר את המחלה, הבעל מסכן את האישה, וחובתה להיזהר מהידבקות במחלה, והיא זכאית לדרוש גירושין, ככל מחלה שאי אפשר לסבול אותה, וכך שנינו "אלו שכופין להוציא, מוכה שחין ובעל פוליפוס". וגם בנשא איידס כופין אותו לגרש את אשתו. כשהזוג מעוניינים זה בזה, והאישה אינה רוצה להתגרש ומוכנה להסתכן כדי לחיות עם בעלה נשא האיידס למען שלום הבית והבנים, או מתוך רחמנות על בעלה. היות והמחלה הוגדרה כמסוכנת מאד וקטלנית, והבעל החי עמה גורם לה מיתה דינו כרודף, וגם אם האישה מסכימה לרדיפתו, אינה יכולה להפקיר את חייה, ומצווה היא לשמור את נפשה ואסור לה להסתכן לחיות עמו.

היות והוירוס מועבר רק ע"י נוזלי הגוף, זרע, רוק ועירוי דם, וכל מגע אחר וקירבה אינם מסוכנים, נשאי האיידס חיים עם נשותיהם באמצעות כובעון

ידעו כלל שהגבר נשא איידס, נדבקו רק שמונה אחוז מהנשים במחלה. התברר כי אם נשא האיידס נוטל בקביעות את התרופות, הסיכון להידבק במחלה פוחת באופן משמעותי, וגם אם תידבק האישה, המחלה איננה קטלנית כבעבר, ותוחלת החיים של החולים בה ממושכת, כך שאם הבעל נשא האיידס ימעט בקיום היחסים מלבד מצות עונה, ויקבל תרופות המפחיתות את הסיכוי להידבק, הסיכון הוא רחוק, ואין בו משום ספק סכנה האוסר קיום יחסים ומחייב להתגרש. וצריך עיון אם יש להתיר בדיעבד השימוש בקונדום, גם למתירים משום סכנה.

ראוי לציין, שנשא איידס יכול להידבק במחלה שלא באשמתו, וכגון שקיבל עירוי דם נגוע, והחיוב להתגרש קשה מנשוא, בפרט כשהבעל דבק באשת נעוריו והוא אביהם של בניה, על כן כיום יש להתיר לנשא איידס לחיות עם אשתו כדרך כל הארץ, בתנאי שיהיו אנשים אחראים שידעו למעט ככל האפשר במגע מיני, ויטלו את התרופות כראוי. יש כיום מידע גם על ימים בהם פוחת הסיכון להעביר את הווירוס, וזאת באמצעות בדיקת דם יומית, הקובעת את מידת הימצאותו של הווירוס בדם, ואפשר לקבוע את מועד הביאה דווקא בימים אלו. אולם אין הוכחה מדעית שבדיקת הדם בזמנים שהווירוס אינו קיים, קובעת שגם בזרע הסיכוי יותר קטן. לצורך זה יש לבדוק את הזרע, ולבדוק זרע לפני השימוש, נראה שאין להתיר.

ג. האפשרות לנשא איידס כיום ללדת ילדים לא נגועים

אולם גם אם נתיר לנשא איידס לחיות עם אשתו ולהציל את חיי הנישואין משום שהסיכון להידבק קטן ביותר, או שמשום סכנה נסמוך על המתירים שימוש בכובעון, נשא האיידס לא יוכל להביא ילדים לעולם, משום שזרעו נגוע, והסיכון שהבן יולד כנגוע, גדול בהרבה מסיכון העברת המחלה לאישה, ואם הנשא אין לו בנים, לא יוכל לקיים מצות פריה ורבייה, וגם אם במצבו אינו חייב, רצונו וזכותו להביא בנים לעולם. אולם גם לשאלה חמורה זו נמצאה תרופה, ונשא איידס יכול לחיות עם אשתו בצורה מבוקרת ואף להביא צאצא לעולם. וזאת

לשאל שאלת חכם על כל מקרה. ונראה שאם קשים הגירושין לזוג יש להם לשאול שאלת חכם ואם יתיר ניתן בדיעבד לסמוך על גדולי הפוסקים שהתירו משום שלום בית.

ב. השינוי כיום עקב השינוי בחומרת המחלה

פסיקה מחמירה זו שלבעל נשא איידס אסור לחיות חיי אישות וחייב להתגרש, נפסקה לפני למעלה מעשור שנים, כשהמחלה החלה להתפשט והוגדרה כמסוכנת ביותר הגורמת למיתה. באותה תקופה עוד לא התבררה מידת הסיכון בהידבקות המחלה במגע מיני, ומחשש ספק סכנה לחומרא, נזהרים והזהירו מכל חיי אישות עם נשא האיידס עד כדי פירוק הנישואין. במשך השנים מנסים כל העת המדע והרפואה למגר את המחלה ולמצוא לה תרופה, ואם כי לצערנו טרם נמצאה תרופה שתמגר את המחלה כליל, ותמנע את מותם של הנגועים, הצליחו למצוא תרופות המונעות את התדרדרות המחלה, ומצאו דרכים להגביל את התפשטותה ככל האפשר. כיום בעזרת תרופות המונעות את התדרדרות המחלה גדלה תוחלת החיים של הנשאים והם יכולים לחיות עם הווירוס שנים רבות כך שהמחלה אינה קטלנית כבעבר, ואפשר להגדירה כמחלה כרונית קשה שאין לה תרופה. הקוקטייל שהיא התרופה כנגד המחלה נמצאת בהישג יד ומאפשרת בסל התרופות, והיא מפחיתה את הסיכוי להידבק במחלה באחוזים ניכרים. אם כן יש לדון כיום, אם חיי אישות של נושא האיידס, מסוכנים עד כדי פירוק הנישואין כפי שפסקו בעבר. כבר לפני שנים כשנשאל הרב נויבירט שליט"א בהלכה זו, והביא את דברי הפוסקים שפסקו שאין לנשא איידס עצה לחיות עם אשתו, מלבד גירושין, העיר שבהיות שמידת הסיכון בחיי אישות אינה ידועה, אם יש רק ספק רחוק של סיכון אפשר להתיר לזוג להישאר נשואים ולחיות חיי אישות, משום שמותר להסתכן בספק רחוק של סכנה כדי להשכין שלום בין איש לאשתו כפי שנוכר בגמ' בנושא זה, ושומר פתאים ה'.

כיום, במחקר בנושא התברר כי הסיכון שהמחלה תתפשט דרך קיום יחסי מיין הוא שבכל מגע יש סיכון של 0.5 אחוזים שהווירוס יעבור, במחקר אצל נשים שחיו בתדירות עם גברים שלא

שבדמה של האם, ברוך ובהנקה, אבל הרחם מחוסן והוירוס לא נמצא במי שפיר וברחם. במחקר שנערך נבדקו עוברים של נשאות איידס והתברר שלא נדבקו. כך שאם האישה מופרית מזרע הבעל בהזרעה מלאכותית, שזרע הבעל אינו בא במגע עם האישה מלבד הרחם, העובר אינו נפגע, בתנאי שהלידה נעשית בניתוח קיסרי כדי שהוולד לא יהא במגע עם אמו מחוץ לרחם. אישה זו לא תוכל להניק את בנה, משום שהוירוס עובר בהנקה והסיכון גדול ביותר, אולם אם לא תניק ותופרה בהזרעה מלאכותית, ותלד בניתוח קיסרי כאמור, תוכל להביא ילד בריא לעולם שלא ייפגע מהוירוס של אמו, והוכחו הדברים.

והנה הכתוב (שמות טו, כו) "כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך", אומר דרשני, אם לא אשים עליך את המחלה, מה צורך ברפואה, ועל מה נאמר כי אני ה' רופאך. רש"י הביא בזה את דברי חז"ל "כי אני ה' רופאך ומלמדך תורה ומצוות להינצל מהם, כרופא זה האומר לאדם אל תאכל דברים המזיקים אותך ומביאים לידי חולי". במחלת האיידס אפשר להבחין בכיורו בפירוש זה, כל המחלה אשר שמתי במצרים, שורשי המחלה אינם בשומרי תורה ומצוות רק בנוהגים חיי הפקר, ומדוע "כי אני ה' רופאך", שהשומר תורה ומצוות ואינו נוהג במתירנות ובהפקרות, אין לו לחשוש מהמחלה, כי אני ה' רופאך המלמדך את הרפואה המונעת והיא דרך התורה.

בהיות שוירוס המחלה הוא בנוזלי הזרע ולא בתא הזרע עצמו, וכיום לאחר מחקר מבודדים את הנוזלים מתאי הזרע, על ידי שטיפות חוזרות, ולאחר בדיקת תאי הזרע כשהם נקיים מהוירוס אפשר להפרות את האישה בהזרעה מלאכותית מבלי שתבוא במגע עם הגבר. המחקר נעשה בבית חולים רמב"ם, ויש הצעה להכשיר מעבדה בארץ לניקוי הזרע של הנגועים ולאפשר להם להביא ילדים לעולם. בחו"ל יש כיום מעבדות כאלו, אולם אין לכל נשאי האיידס את האפשרות להגיע אליהן.

ד. מה דין אשה נושאת המחלה

כשהאישה היא נשאת האיידס הסיכון שהבעל ידבק במחלה קטן עוד יותר, וכיהודי מהול הסיכון להידבק במחלה ביחסי אישות לאחר נטילת הקוקטייל כמעט אפסי, ועל כן אין להתיר השימוש בכובעון גם למתירים משום סכנה, לפי שאין בזה סכנה לחיות בדרך כל הארץ. אולם אם תיכנס האשה להריון יש סיכון גבוה שהוולד ייולד עם הוירוס, וכבר עם הוולדו יהיה נגוע באיידס. ואם כי אשה איננה מצווה בפריה ורבייה, כל אשה רוצה בבנים, וכהגדרת רחל אמנו "הבה לי בנים ואם אין מתה אנוכי", והגזירה על נשאת איידס שלא להביא ילדים לעולם משום שיולדו ילדים נגועים קשה ביותר. אולם גם בנושא זה נמצא הפיתרון, ואשה נשאת איידס יכולה להביא ילד לעולם שלא יהיה נגוע כמוה. התברר שהוירוס קיים רק בנוזלים

סימן סז

נולד פגום ואין לו אלא חיי שעה אם צריך להחיותו

ססוע. יש לו גם מום קשה מאד בלב. התינוק נולד בשבוע 36 והוא כרגע בפגיה.

הסיכוי שהתינוק הזה יחיה הוא קטן מאוד. 50% מתינוקות אלו מתים בשלושת החדשים הראשונים לאחר הלידה. פחות מ-5% חיים עד גיל שנה. אולם יש גם תיעוד בספרות של תינוק שחי עד גיל 5. המום הזה מלווה בפיגור קשה מאוד.

יום שלישי י"ד סיון תשס"ח
לכבוד מו"ר

אני פונה להרב עם כמה שאלות אודות תינוק שנולד אתמול, והוא סובל מבעיה של טריזומיה 13 שהיא בעיה גנטית קשה.

התינוק נולד בלי עצם הגולגולת, כלומר שהמח חשוף תחת העור. יש לתינוק שפה שסועה וכן חך